

JURYRAPPORT MACHIAVELLIPRIJS 2011 – H.K.H. Prinses Máxima der Nederlanden

Uitgesproken door Machiavellivoorzitter Marja Wagenaar. Den Haag, 08-02-2012

Het is eind maart 2011. Koninklijke Hoogheid, u bent op bezoek in Vietnam. Staatssecretaris Bleker van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie vergezelt u tijdens een bezoek aan een kleine boerderij die de firma Friesland Campina daar heeft gesticht. Samen kijkt u naar een kalfje dat nog geen naam heeft. In zijn enthousiasme doopt Bleker het kalf 'Her Royal Highness'. Blij knipoogt hij naar u. U laat hem onverstoort weten dat u dit geen goede naam lijkt. "Het is namelijk een jongetje....."

Maar ook tien jaar geleden bij de aankondiging van uw verloving was uw optreden opmerkelijk. Immers in uw eerste publieke optreden als verloofde van de kroonprins kreeg u al iets bijzonders voor elkaar: komend van ver buiten Nederland wist u een nieuwe uitdrukking aan de Nederlandse taal toe te voegen. De uitdrukking "een beetje dom" is inmiddels gemeengoed geworden. En wordt door velen dagelijks te pas en te onpas gebruikt.

Koninklijke Hoogheid, het zijn uitzonderlijke communicatieve kwaliteiten die de afgelopen tien jaar uw werk als prinses hebben gekenmerkt. De prijs die u vandaag ontvangt is dan ook een oeuvreprijs, een prijs voor uw werk gedurende de afgelopen tien jaar. In deze periode bent u erin geslaagd een eigen en eigentijds gezicht gegeven aan de monarchie. In 2011 en in de jaren daarvoor.

2011 was een jaar van grote onzekerheid en onrust. Onzekerheid en onrust over geld. Over de financiële crisis, over de euro, over de financiële markten, over Griekenland en andere Zuid-Europese landen die door de noordelijke EU-landen gesteund moesten worden met miljardenoperaties. En over de gevolgen van dat alles voor mensen, die buiten eigen toedoen met geldzorgen werden geconfronteerd.

In de Nederlandse politiek leidde die situatie tot een hooglopend debat. Over mogelijke oplossingen en over hoe nu verder met de Europese Unie, waar Nederland één van de 'founding fathers' van is. Moeten we de Grieken nu helpen of juist niet? Is Europa de oplossing of het probleem? Is keihard bezuinigen het juiste antwoord of mag de staatsschuld nog wel iets verder oplopen? Noch in eigen land noch in Europa slaagden politieke leiders erin over hun eigen schaduw heen te springen en in gezamenlijkheid effectief en vertrouwen wekkend te werken aan het bezweren van de economische crisis. Opvattingen over de urgentie daarvan bleven sterk uiteen lopen. En dus bleef het draagvlak daarvoor beperkt.

De Nederlandse politiek bleef tot op het bot verdeeld. Over de aanpak van de economische crisis, en over andere zaken. In een situatie die voor Nederland ook nog eens ongewoon is. Sinds oktober 2010 worden we geregeerd door een minderheidskabinet dat de gedoogsteun heeft van de PVV. Maar als het om bijvoorbeeld de aanpak de economische crisis gaat, is het kabinet afhankelijk van de oppositie en vindt het de gedoogpartner tegenover zich. Een historisch ongekennde polarisatie die wel weer met zich meebrengt dat de positie van het parlement sterker en interessanter is geworden dan deze het afgelopen decennium is geweest. Er wordt gedebatteerd en gepolariseerd als nooit tevoren.

In die gepolariseerde verhoudingen is zelfs één van de laatste heilige huisjes voor een groot deel van de Nederlandse bevolking, het Koninklijk Huis, in toenemende mate onderwerp geworden van een levendig maatschappelijk, publicitair en politiek debat. Dat levert nieuwe uitdagingen op. En soms ook moeilijkheden. Zaken die voorheen nooit onderwerp waren van debat, zijn dat nu wel geworden. Of dat nu gaat over een Europese gezindheid, moskeebezoek waarbij men zich aan lokale gebruiken houdt of liefde voor de natuur. Het sprak tot voor kort allemaal vanzelf. Maar inmiddels is het allemaal politiek geworden. Dat maakt de rol van uw schoonmoeder, maar ook die van u en uw man als kroonprinselijk paar, er niet eenvoudiger op.

Daarmee zijn we terug bij u, Koninklijke Hoogheid. Want de context waarbinnen u uw werk doet, maakt uw prestatie des te meer opmerkelijk. De jury heeft besloten u de Machiavelliprijs 2011 toe te kennen. Daarmee mag u zich in een opmerkelijke rij van eerdere prijswinnaars scharen. Met niet alleen Pieter van Vollenhoven en Gerd Leers, maar ook Jan Blokker, Neelie Kroes, Jeroen Smit, Jan Marijnissen en Bert van Marwijk.

Niet geheel toevallig was 2011 ook het jaar dat u 10 jaar in Nederland woonde. Met het eigentijdse gezicht dat u het koningshuis geeft heeft u het draagvlak voor de monarchie als symbool voor nationale eenheid en continuïteit in de 21e eeuw mede verstevigd. Bovendien bent u in staat gebleken om een breed publiek aan te spreken en daardoor verbondenheid met zeer uiteenlopende groepen binnen de Nederlandse bevolking te bewerkstelligen. Verjonging van de monarchie en aansluiting bij een jongere generatie werd door uw optreden een vanzelfsprekendheid.

U bezoekt scholen en scholieren en vraagt aandacht voor zaken als verstandig omgaan met geld en de toegang tot muziekeducatie. Popfestivals en prinsessen werden niet altijd zomaar als een vanzelfsprekende combinatie gezien, totdat u ook daar een eigen gezicht aan gaf.

Dit alles in een decennium waarin in Nederland –ik zei het al- de polarisatie hoogtij viert en de onzekerheid is toegenomen. Waar snel wordt gegrepen naar zwart-wit denken om ogenschijnlijke zekerheden te creëren. Waar nuances en grijs tinten soms over het hoofd worden gezien. Eerst door de aanslagen op 11 september 2001 en de gevolgen daarvan. En later door de opeenvolgende economische crises. U kwam van buiten terecht in een land dat juist naar binnen gekeerd raakte. In een land en in een periode waar de behoefte aan datgene wat het koningshuis symboliseert – symbool van nationale eenheid en continuïteit- groter is dan in de paar decennia ervoor. Maar waar tegelijk het tot uitdrukking brengen van symbolen van nationale eenheid en continuïteit een grotere uitdaging vormde dan ooit tevoren.

Die kloof, Koninklijke Hoogheid, heeft u weten te overbruggen. Met een grote vanzelfsprekendheid. En met glans. Daarmee dwong u respect en bewondering af. En daarmee versterkte u bij zeer uiteenlopende mensen het draagvlak voor het instituut –het Koninklijk Huis- dat u vertegenwoordigt. Nog niet eens zo lang geleden was het zo dat als je met een kroonprins trouwde je bovenal voor nageslacht moest zorgen, kinderen moest baren. De rest was minder belangrijk en eigenlijk facultatief. Maar tegenwoordig moet je vooral één ding heel goed kunnen: en dat is communiceren. En u bent daar een kei in gebleken.

Overigens heeft de jury dit natuurlijk niet allemaal zelf verzonnen. Er is naar uw functioneren ook serieus onderzoek gedaan. Ter gelegenheid van Koninginnedag 2011 liet de NOS door Synovate een uitgebreid onderzoek naar de waardering of het gebrek daaraan, voor het koningshuis en de leden daarvan, onder de Nederlandse bevolking. En de cijfers die daaruit naar voren kwamen, spreken voor zich.

Prinses Máxima is verreweg het meest populaire lid van het Koningshuis: 53 % van de Nederlanders beschouwt haar zo. Synovate vroeg de geënquêteerden ook wat prinses Máxima zo populair maakt en de antwoorden daarop komen samengevat neer op: spontaan, betrokken, en een mooie en vriendelijke uitstraling. De open vraag wat prinses Máxima beter zou kunnen doen, kon bijna niemand beantwoorden. Een ruime meerderheid van de bevolking vindt ook dat u zich na een troonswisseling, wanneer die ook moge zijn, koningin mag noemen.

Koninklijke Hoogheid, door uw huwelijk kwam u terecht in het Koninklijk Huis. Het lidmaatschap daarvan stelt u in staat buitengewoon betekenisvol werk te kunnen verrichten. Met een positief effect op de levens van verschillende mensen. Maar het Koninklijk Huis is ook een glazen huis. Iedereen kijkt naar wat u doet en wat u laat, iedereen luistert naar wat u zegt en wat u niet zegt. Met ministeriële verantwoordelijkheid en al. Dat vereist communicatieve stuurmanskunst en een groot invoelingsvermogen voor maatschappelijke behoeftes en politieke gevoeligheden.

Onvermijdelijk als je dagelijks in de schijnwerpers staat, zijn er de afgelopen jaren natuurlijk ook kwesties geweest, waar u zelf of samen met uw man of schoonmoeder het middelpunt van bent geweest. Of het nou om een vakantielocatie ging, een toespraak over het thema identiteit waaraan drie bewindspersonen vooraf hun goedkeuring hadden gegeven of over uw kleding tijdens een staatsbezoek. Het bleken rimpelingen te zijn die geen enkele afbreuk hebben gedaan aan de steun die u ondervindt en het enthousiasme dat u oproept.

Maar in een tijd waarin vluchtigheid en de waan van de dag publicitair regeren, kan een rimpeling soms wel eens snel en onverwacht uitgroeien tot een briesje of zelfs een heuse westerstorm. En dan is er geen houden meer aan. Dan overheerst het beeld en niet de soms genuanceerde werkelijkheid daarachter. Zo'n tijd stelt hoge eisen aan het communicatief vermogen van u en uw omgeving.

Natuurlijk doet u uw werk niet alleen. Ondersteuning en samenwerking binnen en door uw naaste familie zijn natuurlijk heel belangrijk. Ook mag niet onvermeld blijven dat het Koningshuis en dus ook de echtgenote van de toekomstige koning, ondersteund wordt door een omvangrijk apparaat dat er alles aan doet om de positie van de Troon te bewaken en bestendigen. Rijksvoorlichtingsdienst en hofhouding hebben er meer dan een dagtaak aan om de Koninklijke Familie zo goed mogelijk over het voetlicht te krijgen, in voorziene en onvoorziene omstandigheden.

Maar uw populariteit kan onmogelijk uitsluitend aan die inspanningen te danken zijn. De ogenschijnlijk spontane en losse wijze waarop u in vele uiteenlopende kringen uw weg weet te vinden, is misschien wel de belangrijkste persoonlijke kwaliteit die hier vermeld moet worden. Of het nu gaat om allochtone vrouwen die worstelen met hun positie in ons land of om bezoeken aan het buitenland waarbij u een sprankelend boegbeeld voor Nederland bent.

Uw actieve leven kenmerkt zich door een inzet voor zoals u het zelf noemt 'erbij horen'. In uw eerste officiële speech bij de uitreiking van de Appeltjes van Oranje op 15 mei 2003 vertelde u dat dit u zeer na aan het hart ligt. Ik citeer: „Het samen werken aan een leefbare samenleving van alle Nederlanders en niet (of nog niet) Nederlanders die in ons land wonen.” Daarbij heeft u zich in eerste instantie vooral op allochtone vrouwen geconcentreerd. Bijvoorbeeld als lid van de commissie Pavem, die participatie van vrouwen uit etnische minderheden geacht werd te stimuleren.

In 2005 reikte u de appeltjes van Oranje uit aan projecten die vrouwen helpen om sterker te staan. De Nederlandse uitdrukking je mannetje staan zei u niet helemaal te begrijpen. Want je mannetje staan betekent sterk staan. Kunnen vrouwen ook hun mannetje staan vroeg u zich af om het antwoord meteen te geven: “Volgens mij wel, misschien zelfs beter dan mannen.”

Bedoeld of onbedoeld bent u inmiddels een voorbeeldfunctie gaan vervullen voor uiteenlopende groepen vrouwen en meisjes. Van vrouwen met nauwelijks opleiding tot vrouwen in topfuncties. Kansen grijpen, erbij horen en vooruit komen: u straalt uit dat dat mogelijk is.

Mensen helpen zich sterker te maken in een vreemde of niet altijd even behulpzame omgeving is één van uw drijfveren. Dat blijkt ook uit uw betrokkenheid bij microkredieten. Als speciaal gezant van de Verenigde Naties strijdt u voor het beschikbaar stellen van microkredieten op plekken waar de traditionele banken het laten afweten. Daarbij gaat het om kleine leningen waardoor veelal vrouwelijke ondernemers kunnen investeren in bijvoorbeeld een koe of een naaimachine en daardoor zichzelf als ondernemer kunnen bedruipen. U bent uitermate succesvol gebleken in het vragen van aandacht voor dit onderwerp, voor de mensen voor wie dit zo belangrijk is, in binnen- en buitenland.

Uw internationale werk kenmerkt zich door samenbrengen. In NRC Handelsblad zegt u daarover en ik citeer: “Het goede van mijn positie is dat ik mensen kan samenbrengen. Het is opmerkelijk hoe weinig mensen en instellingen met elkaar spreken. Dat wij dat op gang brengen is al een enorme toegevoegde waarde.”

Aan die toegevoegde waarde zoals u het noemt heeft u de afgelopen tien jaar een hele eigen, eigentijdse en succesvolle invulling gegeven. Daarmee bent u er onmiskenbaar in geslaagd om positie van het Koninklijk Huis in velerlei opzichten te verstevigen door verbindingen te leggen met zeer uiteenlopende groepen mensen. Koninklijke Hoogheid, u bent een kei in communiceren.

En keien in communiceren krijgen een Machiavelliprijs. De Machiavelliprijs is een prijs voor een opmerkelijke prestatie op het gebied van publieke communicatie. Daarom, Koninklijke Hoogheid, is het het bestuur van de Stichting Machiavelli een eer en een genoegen de Machiavelliprijs 2011 aan u uit te reiken.